

૨

જૈન તીર્થ સર્વસંબંધ

- ૨૨૦ (વીર નિં સં ૨૫૦) લગભગમાં મહાકાલે પિતા-
અવતિસુક્રમાલના સ્મારકરૂપે ઉલ્લેખમાં ક્ષિપ્રા નદીના
કાંઠે અવતિપાર્શ્વનાથનું વિશાળ મંદિર બનાવ્યું, જે
મહાકાલ મંદિર નામે ખ્યાતિ પામ્યું : ૩૧૦, ૩૨૩
- ૨૧૨ થી ૧૭૫ (ઈ. સ. પૂ. ૨૬૯ થી ૨૩૨)ના ગાળામાં
પ્રયાગના ક્ષિપ્રામાં અશોકસ્તંભ સ્થાપના આપ્યો : ૪૬૯
- ૨૦૬ થી ૧૬૬ (ઈ. સ. પૂ. ૨૬૩ થી ૨૨૩) સુધી આગરા-
અથવાનના પ્રદેશ ઉપર સમ્રાટ અશોકનો અધિકાર
હતો : ૪૩૭
- ૨-૩ (ઈ. સ. પૂ. ૨-૩) શતાબ્દીનાં સંસ્મરણો હાથી-
શુક્રમાં આવેલા સમ્રાટ ખારવેલના લેખમાં અંકિત
છે : ૫૦૧
- ૨ (ઈ. સ. પૂર્વે ૨) છ શતાબ્દીમાં મહારાજ ખારવેલના
શાસનનાં ૧૩ વર્ષોની ઘટનાઓ ઉદયગિરિમાં આવેલા
હાથીશુક્રના શિલાલેખમાં ઉલ્લેખિત છે : ૫૦૩
- (ઈ. સ. પૂ. ૨) છ શતાબ્દીમાં થયેલા મહારાજ ખાર-
વેલે કલિંગને દ્વીપી સમૃદ્ધિ અર્પી અને ભારતમાં
ગણનાપાત્ર સામ્રાજ્ય બનાવ્યું : ૫૦૩
- (ઈ. સ. પૂ. ૨) છ શતાબ્દીમાં મથુરા ઉત્તરાપચના
રાજમાર્ગ ઉપર વિશાળ નગર ગણાતું : ૪૨૫
- ૧૬૫ (વીર નિં સં ૨૭૫)માં વુડ્ડરાજ કલિંગનો રાજ
થયો : ૫૦૫
- ૧૭૦ (વીર નિં સં ૩૦૦)માં ક્ષિપ્રપુરાય કલિંગનો સ્વામી
બન્યો : ૫૦૫
- ૧૫૦ માં ખારવેલના સમયે કલિંગ પોતાની સમૃદ્ધિ અને
સંસ્કારમાં આગળ પડતો ભાગ લેવાતું હતું : ૪૧૫
- લગભગ (ઈ. સ. પૂ. ૨૦૦)ના અક્ષરોમાં લખાયેલો
એક મહત્વપૂર્ણ શિલાલેખ ડૉ. કુલરને મથુરાથી મળી
આવ્યો છે : ૪૨૫
- ૧૪૭ (વીર નિં સં ૨૨૭)માં ક્ષેમરાજ કલિંગનો રાજ
થયો : ૫૦૫
- ૧૪૦ (વીર નિં સં ૩૩૦)માં ક્ષિપ્રપુરાય-ખારવેલ સ્વર્ગસ્થ
થયો : ૫૦૬
- ૧૦૮ (વીર નિં સં ૩૬૨)માં રાજ વક્રરાય સ્વર્ગસ્થ થયો
: ૫૦૬
- ૧૦૦ (ઈ. સ. પૂર્વે ૧૫૦) લગભગમાં ચક્રવર્તી ખારવેલે
મધ્યપ્રદેશમાં જૈનત્વના પ્રસાર માટે પ્રયત્ન કર્યો હતો
: ૪૦૩
- ૭૫ (વીર નિં સં ૩૬૫)માં રાજ વિદુહરાય સ્વર્ગસ્થ
થયો : ૫૦૬

વિક્રમસંવત

- ૧ પહેલનો સ્વપ મોહન-જે-દારોમાંથી મળી આવેલો માન-
વામાં આવે છે :

—(ઈ. સ. પૂર્વની) જે જનમૂર્તિઓ અને કેટલાંક
જૈન પરિકરો શ્રાવસ્તીના ખોદકામમાંથી મળેલાં છે :
૪૮૩, ૪૮૪

—(ઈ. સ.) પૂર્વે અલ્હિચનાના જૈન તીર્થનો મહિમા
જળકળતો હતો : ૪૨૨

—(ઈ. સ. પૂર્વે)ની કેટલીય સદીઓ પહેલાં પુરુષર્ધન
જૈનધર્મનો ફિલો ગણાતું : ૪૧૨

—(ઈ. સ.) ની કેટલીયે શતાબ્દીઓ પૂર્વે મથુરામાં
મૂર્તિનિર્માણ થવા લાગ્યું હતું : ૪૨૬

—(ઈ. સ.) પૂર્વે તથા ઇંડોસિથિયન સમયના મથુરાના
શિલાલેખો એ સમયના જૈનધર્મની પ્રગતિનો અચૂક
ખ્યાલ આપે છે : ૪૨૬

—(ઈ. સ.)ની શરૂઆતથી કે તે પહેલાંથી લઈને
અંગાળની વિવિધ સંસ્કૃતિઓમાં જૈન સંસ્કૃતિનું સ્થાન
મુખ્ય હોવાનું મળી આવેલાં પુરાતાત્વિક પ્રમાણોથી
જણાય છે : ૪૧૪

—(ઈ. સ.)ની પ્રારંભિક અથવા પૂર્વ શતાબ્દીમાં
સોપારાથી એક આર્થિક-સાધ્વીઓનો સંઘ રાજગૃહ
તીર્થની યાત્રાએ આવ્યો હતો : ૪૫૪

—(ઈ. સ. પૂ. ૧)ના સૈકાથી અર્વાચીન, ઉદયગિરિ
અને અંકગિરિ ઉપરની કેટલીક શુક્રાઓને બાદ કરતાં,
નથી : ૫૦૬

- ૧ એવ સુદિ ૧ ને યુરુવારે ઉલ્લેખના રાજ્યને લાટ દેશ
નિવાસી મહાક્ષપત્રલિક પરમ શ્રાવક, સ્વેતાંબર મતના
અનુયાયી પ્લાહાય ગૌતમપુત્ર કાત્યાયનદ્વારા મહાકાલ
મંદિરને ૨૫૫ ગામો સમર્પણ કર્યાની શાસનપટ્ટિકા
આપી : ૩૨૪

—માં શ્રીસિદ્ધસેનસુરિએ વિક્રમાદિત્ય રાજની સમક્ષ મહા-
કાલ મંદિરમાં પધરાવેલા કલિંગનો સ્ટ્રેટ દ્વીપતાઓ
ત્યારે રાજ્ય એક શાસનપત્ર લખી આપી એ મંદિર
જૈનોને અર્પણ કર્યું : ૩૧૦

- ૫૨ (વીર નિં સં ૫૨૨)માં આર્થ રક્ષિતસુરિનો જન્મ
થયો હતો : ૩૧૮

—(વીર નિં સં ૫૨૨)માં દશપુરમાં જન્મેલા આર્થ
રક્ષિતસુરિએ અધ્યાપક વિંધ્યની પ્રાર્થનાથી જૈન સાહિ-
ત્યને ચાર અનુયોગોમાં વિભાજિત કર્યું : ૩૧૧

- ૭૦ (ઈ. સ. ૧૨૭) અથવા પછીનો સમય કુવાણુ રાજ્યોનો
હોવાનું કેટલાક વિદ્વાનો માને છે : ૩૬૪

- ૧ લા સૈકા (ઈ. સ. ૧૦ ના પ્રારંભ)ની એક સરસ્વતી
દેવીની મૂર્તિ મથુરાના કંકાલીડીલામાંથી મળી આવી
છે : ૪૨૯

—લા સૈકાની શરૂઆતમાં આર્થ કાલકસુરિએ ગર્દભિલ
રાજ્યને ઉલ્લેખના સિદ્ધાસન ઉપરથી ઉતારી તેના સ્થાને
શસ્તાનના ચાલીઓને સ્થાપ્યા : ૩૨૨

વર્ગ ૧ : ઘરનાઓની સાલવાર સૂચી

૬

- ૮૭૨ થી ૮૩૪ (ઈ. સ. ૮૧૫ થી ૮૭૭) માં રાજ્ય કરતો રાષ્ટ્રકૂટ અમોઘવર્ષ (પહેલો) જૈનાચાર્ય જિનસેન અને તેમના શિષ્ય ગુણચંદ્રનો ઉપાસક હતો : ૩૭૫
- ૮૮૫ માં કાળધર્મ પામેલા શ્રીઅપ્પભટ્ટિચરિએ જેમ મથુરા તીર્થનો ઉદ્ધાર કરાવ્યો તેમ શૌરીપુરનો પણ ઇચ્છોદ્ધાર કરાવ્યો હતો : ૪૩૨
- માં આમ રાજનો સ્વર્ગવાસ થયો હતો : ૪૧૬
- ૯ માં સૈદ્ધાથી પહેલાં માંડવગઢના ઇતિહાસ ઉપર વિશેષ પ્રકાશ નાખવામાં આવ્યો નથી. ૩૨૯
- મા સૈદ્ધામાં શ્રીઅપ્પભટ્ટિચરિએ મથુરાના જૈન સ્તૂપનો ઇચ્છોદ્ધાર કરાવ્યો : ૪૨૫
- મા સૈદ્ધામાં આમરાજ થયો : ૩૧૧
- મા સૈદ્ધામાં થયેલા કનોજના રાજા નાગાવલોક, જેને જૈનો આમરાજના નામે ઓળખે છે, તેનો જ્ઞાલિયર પર અધિકાર હતો : ૪૧૬
- મા સૈદ્ધામાં થયેલા કનોજના આમરાજએ રાજગૃહ ઉપર ચઢાઈ કરીને ૧૨ વર્ષ સુધી તેને ઘેરા લીધો હતો : ૪૫૪
- મા સૈદ્ધામાં થયેલા શ્રીઅપ્પભટ્ટિચરિ સમેતશિખર તીર્થની હરિશંકા યાત્રા કરતા હતા : ૪૪૪
- મા સૈદ્ધામાં રાષ્ટ્રકૂટવંશી રાજાઓએ હૈદ્રાબાદ રાજ્યમાં આવેલા માલખેડમાં ગાદી બદલી : ૩૭૫
- મા સૈદ્ધાની એક જિનમૂર્તિ જે પલામુ સ્થાનથી મળી આવેલી તે પટણના મ્યુઝિયમમાં છે : ૪૮૦
- મા સૈદ્ધા લગભગની જૈન ગુફાઓ ચાલીસ ગામથી ૧૨-૧૪ માઈલ છેટે આવેલા પહાડમાં પિત્તલખોરા નામે પ્રસિદ્ધ છે : ૪૮૧
- મા (ઈ. સ. ૯) સૈદ્ધા પહેલાંની કાઈ પુરાતન વસ્તુ ભુવનેશ્વરમાંથી મળી આવતી નથી : ૫૦૧
- મા સૈદ્ધા (૧) માં કાંગડામાં શ્રીઆદિનાથ ભગવાનની પ્રતિષ્ઠા થોડી સિદ્ધરાજના વંશજ કુંડલક અને કુમારે આઠ અમલચંદ્રશ્રિના હસ્તે કરાવી : ૩૫૦
- મા સૈદ્ધા (૩૦ સપ્તર્ષિ સંવત) ના લેખવાળી જિન-પ્રતિમા કાંગડાના ઇદ્રેશ્વર મંદિરમાં છે : ૩૬૧
- ૯-૧૦ માં સૈદ્ધાની કરીગરી કુર્કરામદની જણાય છે, જે મૂળમાં જૈન મંદિર હોવાનું પુરાતત્ત્વજ્ઞો કહે છે : ૪૦૪
- મા સૈદ્ધાની દેવનાગરી લિપિમાં કાતરેલા લેખવાળી શ્રીમહાવીરસ્વામીની પ્રતિમા વૈભારગિરિ ઉપર ભારત સરકારના સંશોધનખાતાની કચેરીમાં છે : ૪૬૨
- મી રાતાખ્દીના લેખવાળી મૂર્તિઓ પણ લખનૌના અનન્યપથરમાં છે : ૪૧૯
- ૯૦૯ ના અપાડ સુદિ ૧૦ ને શુક્રવારે અનંગપાલ રાજ્યએ

દિલ્હી નગર વસાવ્યું એમ કવિ દિસનદાસ કહે છે : ૩૫૨

-માં જે પ્રતિમા ધૂલેવામાં પ્રગટ થઈ તે પ્રતિમા મૂળે બડોદામાં હતી, તે જ આજે કેશરિયાછ તીર્થમાં મળનાયકરૂપે પૂજાય છે : ૩૪૫

- ૯૩૨ (શક સં. ૭૯૭) માં પૃથ્વીવર્માએ પોતાના રાજ્યાલિપેક વખતે જૈન મંદિરને દાન કર્યું : ૩૭૫
- ૯૩૨-૯૩૩ ની સાલના ભોજદેવના જે શિલાલેખો જ્ઞાલિયરના કિલ્લામાંથી મળી આવ્યા છે : ૪૧૬
- ૯૪૭ (ઈ. સ. ૮૯૦) નો રાજકાળ કનોજના પ્રતિદારવંશીય પ્રથમ મહેન્દ્રપાલનો હોવાનું મનાય છે : ૫૦૦
- ૯૫૩ થી ૯૬૮ (ઈ. સ. ૧૦૧૦ થી ૧૦૫૫) માં ભોજરાજ માલવાનો રાજા હતો : ૩૨૯
- ૯૫૭ (ઈ. સ. ૯૦૦) નો મયરખંજ રાજનો લેખ આવસ્તીના ખોદકામમાંથી મળી આવ્યો છે : ૪૮૨
- ૯૫૯ (શક સં. ૮૨૪) માં એક વૈશ્વે માલગુડ (ધારવાડ જિલ્લા) ના એક જૈન મંદિર માટે દાન કર્યું : ૩૭૫
- ૯૬૫ (સને ૧૦૨૨) માં રાજમહંદ્રીમાં રાજરાજ ગાદીએ આવ્યો, તે પછી દક્ષિણમાં જૈનધર્મને વધુ ક્ષતિ પહોંચી : ૩૭૪
- ૯૮૨ (ઈ. સ. ૯૨૫) નો લસંખજ રાજનો લેખ આવસ્તીના ખોદકામમાંથી મળી આવ્યો છે : ૪૮૨
- ૯૯૪ માં વિદ્યમાન શ્રીઉદ્ધોતનાચરિ શૌરીપુર તીર્થમાં યાત્રાર્થે આવ્યા હતા : ૪૩૨
- ૧૦ માં સૈદ્ધા પહેલાંની ત્રણ જિનપ્રતિમાઓ હૈદ્રાબાદના મ્યુઝિયમમાં છે : ૩૯૫
- મા સૈદ્ધા પહેલાંની એક શ્રીઅપ્પભટ્ટિચરિ અર્ધપદ્માસનરથ મૂર્તિ મદ્રાસથી ૧૦ માઈલ દૂર પશ્ચિમ નામના સ્થળે આવેલા જૈન મંદિરમાં છે : ૩૯૦
- મા સૈદ્ધામાં શ્રીઉદ્ધોતનાચાર્યે રચેલી 'કુવલયમાળા'માં દ્રણ જાતિનો ઉલ્લેખ કર્યો છે : ૮૧૬
- મા સૈદ્ધાની એક ધાતુપ્રતિમા દિલ્હીના ટિનારી ખજાનામાં નવધરા મહેલમાં આવેલા શ્રીસુમતિનાથ મંદિરના મેડા ઉપર છે : ૩૫૪
- મા સૈદ્ધાની એક જિનમૂર્તિ, જે માનમૂમ જિલ્લાના પલામુ સ્થાનથી મળી આવેલી તે પટણના મ્યુઝિયમમાં વિદ્યમાન છે : ૪૭૯
- મા સૈદ્ધાની એક જિનપ્રતિમા, જે ચૌસાથી મળી આવેલી તે પટણના મ્યુઝિયમમાં છે : ૪૮૦
- મા સૈદ્ધાની જે ચક્રમૂર્તિઓ પટણના મ્યુઝિયમમાં છે : ૪૮૦
- મા સૈદ્ધાની શ્યામ પાપાણની જે બૌદ્ધમૂર્તિઓ અયોધ્યાના જિનમંદિરમાં જિનમૂર્તિ તરીકે પૂજાય છે : ૪૬૮